

A MAGYAR VIZSGA SZÓ EREDETÉRŐL

Zoltán András

A *vizsga* és *vizsgál* a TESz (III, 1169) szerint bizonytalan, az EWUng (II, 1649–1650) szerint ismeretlen eredetű szócsalád, a tő korábban felmerült finnugor eredete (vö. SzófSz: 341) tévesnek bizonyult (a MSzFgrE már fel sem vette). Mindhárom szótár egyetért abban, hogy a 19. század eleje óta dokumentált *vizsga* nyelvújítási elvonás a korábról (16. század első fele) adatolható *vizsgál* igéből. A TESz és nyomában az EWUng úgy véli, hogy a *vizsgál* egy fiktív tő származéka, a *-gál* elem pedig gyakorító képző, bár a szó etimológiájának tisztázatlansága miatt mindez merő spekuláció. Tehát a legutóbbi időkig *vizsgál* igénk makacsul ellenállt minden megfajtási kísérletnek.

Az áttörést e téren Ľubor Králik pozsonyi kollégánk frissen megjelent tanulmánya hozta meg (Králik 2014). Az invenciózus szlovák nyelvész a magyar szócsaládot a nemesfémek tűzpróbájával (kupelláció) hozza összefüggésbe (vö. Szabadváry 1998: 18); ez a módszer már az ókorban is ismert volt (vö. a latin közmondást: *aurum igni probatum est*). Igen szemléletes analógiát kínál ehhez az angol *to test* ‘megvizsgál, kipróbál’ ige, amely eredetileg a nemesfémek tisztaságának ellenőrzésére vonatkozott, és az e célra szolgáló edény *test* ‘kupella’ nevéből képződött. A magyar *vizsgál* Králik szerint a szláv *žęgti ‘éget’ ige *vy- ‘ki-’ igekötős *vyžęgti alakjára, illetve annak imperfektív *vyžęgati párjára ‘<nemesfém> tűzpróbának alávet’ (tkp. ‘kiéget’) vezethető vissza. Ennek folytatói a nyugati és a keleti szláv nyelvekben meg is vannak, vö. pl. szlovák *vyžíhať*, cseh *vyžíhati* ‘ausbrennen’, lengyel régi *wyżec*, *wyżegać* ‘kiéget; égetéssel megtisztít’ (1422-től, vö. SiStp: X, 600; a 16. századi Szymon Budny-féle protestáns bibliafordításban nemesfém égetéssel történő tisztításáról is, Zsolt 12: 7: „srebro czyste, wyżzone siedmiorako” ‘hétszer kiégetett tiszta ezüst’ VarsóiSz: VII, 1122, Károlinál: „az kohban *meg próbáltatott* és hétber *meg tisztítatott* ezüst” (1590, I, 542v); a szó a lengyelben ma már elavult (SHP: X, 345), orosz *выжечь*, *выжигать*, ukrán *вижжети*, *вижигати* ‘kiéget’, többek között ‘égetéssel tisztít’ jelentésben is). A *выжигати* ‘kiéget’ ige már a legrégebb, 14–15. századi másolatokban fennmaradt óorosz krónika-szövegekben előfordul 12. századi események leírásánál (SDR: II, 241–242).

Az óukránban a *выжегати* ‘kiéget’ ige 1537-től adatolható (SUM16–17: V, 161); a 18. századból van egy nemesfémekkel kapcsolatos ukrán adatlunk is: „срѣбра выжоги 30 золотниковъ” (Тумченко I/1: 393), ahol ‘(be)olvasztott’ ezüstről van szó. A 19. századi galíciai ukránban a *вижигати* igét ‘ausbrennen’, az ebből elvont *віжга* főnevet ‘ausgebrannter Ort’ és ‘das Ausbrennen’ jelentésben dokumentálja Želechovs’kyj szótára (I: 74). Ezek a mai ukrán irodalmi nyelvből kiavultak, viszont ma is használatos a *віжга* ‘kiégetéssel nyert arany vagy ezüst’ főnév (ESUM: II, 191 *жегті* alatt; SUM: I, 395); vö. „*віжга* ‘(золото, сребро, добываемое выжиганием) *віжига*’” (URS: I, 148). Sajnos ez utóbbi – tárgyunk szempontjából igencsak fontos – szóalak történetére nézve nem találhatók adatok az ukrán nyelvtörténeti szótárakban. Az ukrán *віжга* jelentései az orosz népnyelvi *вижуга* szónak is megvannak (Dal’: I, 289 *выжигать* alatt, vö. Králik 2014: 207–208). Mitrák Sándor (1881: 80) szerint az orosz *вижуга* jelentései: 1. ‘kiégetett arany, ezüst (pl. paszományból)’; 2. ‘irtomány, irtásföld, az erdő kiégetése, kiirtása által nyert föld’; 3. ‘ravaszdi, tapasztalt kópé’. Ez utóbbi, átvitt értelmű jelentés azon a képen alapul, hogy az így jellemzett személy mintegy a tűzön is átmegy (ÈSRJa: I/3, 223). A szónak a másik átvitt, nyelvjárási jelentése – ‘fösvény, zsigori ember’ (SRNG: V, 279) – nyilván a használt paszományból és egyéb ruhadíszekből is nemesfémeket kinyerő ember képén alapul. Az orosz irodalmi nyelvben a legújabb nagy értelmező szótár szerint ma már elavult *вижуга* főnév a következőket jelenti: 1. ‘nemesfém kinyerése céljából kiégetésre szánt arany- vagy ezüstszálakkal díszített fonál, textília, paszomány’; 2. ‘ilyen anyag kiégetésének a folyamata’ (BAS: III, 408). Az 1. jelentésben *вижуга* ~ *выжега* alakban a 18. század óta adatolható (SRJa18: IV, 219 közelebbi dátum nélkül,¹ de vö. 1733: „Сверхъ же того для лучшаго серебрянымъ рядамъ учрежденія и пресѣченія воровства и прочихъ вымышленныхъ коварствъ, въ Москвѣ на жемчужномъ перекресткѣ и подъ столбами и по перекресткамъ же на большихъ улицахъ и нигдѣ походя и никому никакимъ золотомъ, серебромъ и *выжегою*, жемчугомъ, камнемъ, кромѣ серебрянаго ряда не торговать” PSZ: IX, 44; 1737: „о неторгованіи [...] въ неуказныхъ мѣстахъ серебряными това-

¹ Az szótár által első helyen idézett „Серебро ж в посудѣ, и в лому, и в иностранныхъ монетах, в *выжигъ* и во всякой мѣлочі [...] покупать” adat a megadott forráshelyen – ПСЗ: II, 357 (= PSZ: II, 357) – nem található, a további példák a 18. század utolsó harmadából valók.

рами, серебром и *выжгею*” PSZ: X, 340). Az orosz etimológiai szótárak közül csak N. M. Šanskij tárgyalja mint a *выжигать* ige származékát, ő 1771-től adatolja (ĚSRJa: I/3, 223). Mindamellet a szónak az oroszban a 18. század előtt is léteznie kellett, mert a belőle képzett melléknévre már 1697-ből van adatunk: „онъ [...] покупаетъ на денежной дворъ въ денежный передѣль всякое ветошное и *выжешное* и въ посудѣ серебро” (SRJa11–17: III, 203).

Králik etimológiája jelentéstani és hangtani szempontból kifogás-talan. A ‘<nemesfém tisztaságát> tűzpróbával ellenőriz’ > ‘vizsgál, ellenőriz’ jelentésfejlődés könnyen elképzelhető. A magam részéről (a TESz és az EWUng eljárásával ellentétben) nem választanám külön ettől az ‘orvosi vizsgálatnak vet alá’ jelentést, amelyet a fenti szótárak azon az alapon tulajdonítanak az igének, hogy éppen az 1570 körüli orvosi könyvből idézik. Ha ugyanis alaposabban szemügyre vesszük a szóban forgó előfordulást, akkor itt korántsem egy beteg megvizsgálásáról, hanem egy betegség (történetesen a szifilisz) eredetének kiderítéséről van szó: „Mýkor penýgh az Franczunak ýeleybeol ketélkeodes lehetne, annak eredetyth ýol *megh kel vÿfgalnÿ* honnet vagyon, es mely rezrél kezdetÿ” (Varjas 1943: 424).

Králik helyesen utal arra, hogy a szláv *vy-* igekötő veláris *i*-jéből a magyarban csak *i* lehetett, ahogy ez más szláv jövevényszavainkban is lenni szokott, pl. *vydra* > *vidra*. A Králik által elmondottakon túl egykori veláris *i*-re mutat a *vizsgál* vegyes hangzósága is. Ha valóban gyakorító képző lenne a *-gál* a *vizsgál* igében, amint azt a TESz és az EWUng véli, akkor is csak úgy lenne magyarázható a *-gál* képzőváltozat jelenléte a *-gél* helyett (vö. Janurik 2009: 223–224), ha feltételeznénk, hogy a szó hangalakja korábban **vizsgál* volt.

A *vy-* igekötő jelenléte a Králik által javasolt szláv etimonban lát-szólag behatárolja az átvétel irányát annyiban, hogy első pillantásra kizárja a déli szláv nyelveket a lehetséges átvétel nyelvek közül, hiszen ezekben a *vy-* igekötő helyén általában *iz-* van (vö. cseh, szlovák *východ*, lengyel *wyjście*, orosz *выход*, ukrán *вихід* ‘kijárat’ egyfelől és bolgár *изход*, szerb *излаз*, horvát *izlaz*, szlovén *izhod* ‘ua.’ másfelől). Ez a megoszlás a szláv írásbeliség kialakulása (9. sz.) idején azonban még nem volt ennyire merev (az ószlávban túlnyomórészt ugyan *из-* igekötős alakokat találunk, de emellett van néhány *вы-* igekötős ige is (вѣврѣци ‘kidob’, вѣгонити/вѣгнати ‘kiűz’, вѣнести ‘kivisz’, вѣринжти ‘kiüldöz’ – StsISl: 160; вѣвлѣци ‘kihúz’, вѣдати ‘megad, kiad’, вѣинти ‘kimegy’, вѣлагати ‘kiűz’,

вѣлазити, вѣлѣсти ‘kimegy’, вѣстѣжити ‘előlép’, вѣтѣсати ‘kikérdez’, вѣхѣдити ‘kimegy’, вѣхѣтити ‘megment’ – SJS: I, 356–361), továbbá a ča-horvátban és egyes szlovén nyelvjárásokban is megvannak a *vy-* igekötő folytatói, l. EtSISJ: I, 267–269; a két igekötő etimológiai kapcsolatáról vö. Péter 1966; Péter 2005: 7–16, vö. ÈSSJa: IX, 6–8). Elvileg tehát az irodalmi szlovén *izžigati* ‘kiéget’ igének lehet nyelvjárási **vižigati* (< *vyžigati*) megfelelője, s ennek valószínűsége annál nagyobb, minél mélyebbre ásunk a múltban (az 1000 körüli ószlovén *Freisingi Töredékben* egy helyütt *uvignan* ‘vertrieben’ olvasható, ami a *vygnati* ‘kiűz, elűz’ származéka, vö. Ogrin 2007). Hasonlóképpen a régi és ritka horvát *ižigati* (< *iz-žigati*) ‘kiéget’ (HASz: II, 370) igének is lehet(ett) **vižigati* ‘ua.’ megfelelője a ča-horvátban.

A déli szlávból való kölcsönzés tehát nem kizárt, ennek a lehetőségnek a fenntartása azért fontos, mert az északi szláv nyelvekben – ahol a *vy-* igekötő az *iz-*zel szemben nem a kivétel, hanem a szabály – némi nehézséget okoz, hogy a magyarral közvetlenül érintkező nyelvekben (cseh, szlovák, ukrán) a 12–13. században végbement a $g > \gamma > h$ változás (vö. Bernštejn 2005: 292–297; Stieber 1969: 89; Shevelov 1979: 355–357), vagyis ha a szó a magyarban cseh–morva–szlovák vagy ukrán típusú szláv nyelvjárásból származnék, akkor 12. század előttinek kellene lennie, mert ennél később északi irányból legközelebb a lengyelből lehetett volna csak *g*-vel átvenni. Természetesen a lengyel eredet sem zárható ki, ám nyelv-földrajzi okokból kevésbé valószínű.

Nyelvemlékeinkben a *vizsgál* ige ugyan csak a 16. században bukkan fel, régebbi története homályba vész, de nem lehet kizárni, hogy több évszázaddal korábban is megvolt már a magyarban, ám sokáig csak mint a „probátorok” (vö. *probator monetarum* ‘pénzkémlő, vizsgáló’ – Bartal 1901: 526) szűk körében használt szakszó lappangott nyelvünkben. Ehhez képest első előfordulása magyar szövegben már a mai általános értelmű ‘vizsgál, ellenőriz’ (1531: „*megh nem uisgalod* lölky ifmeretedet“ ThewrK. 170 – TESz, i. h., vö. több felekezet mai magyar nyelvű liturgiájában is: „vizsgáljuk meg lelkiismeretünket”; ebben az összefüggésben a *vizsgál* szintén a latin *probo* megfelelője, mivel a kifejezés újszövetségi eredetű: „*Probet autem se ipsum homo*” 1Kor 11: 28 Vulg, vö.: „De maga meg probalya (meg hannyaveffe Ioua hagyja) az ember ewnŵnmagath” Komjáti 1533 [2013]: 334; „*Proballya* meg azért minden ember magát” Károli 1590, II, 155v), tehát akár több száz év is eltelhetett, amíg az ige végképp

levetette speciális, a nemesfémek tisztaságának ellenőrzésével kapcsolatos jelentését, és köznyelvvé vált. A honfoglaló magyarok pl. a Selmecebánya környékén talált működő arany- és ezüstbányákat tovább művelték (Nagy 1998; vö. Szabadváry 1998: 17–18), s nyilván az ott talált szakembereket – köztük az ókor óta ismert kupelláció módszerével a minőségbiztosítást végző probátorokat is – tovább alkalmazták, ezért *vizsgál* igénk akár szókincsünk legrégebb, szubsztrátum jellegű szláv jövevényszavai közé is tarthat. Ebben az esetben átadó nyelvként legvalószínűbben a magyarság által később teljesen asszimilált pannóniai szláv dialektus jöhet számításba, amelyben az összláv *g* nem érte meg a később több szláv nyelvben végbemenő *g > γ > h* változást (vö. pl. *galamb* < szláv **golqbb*, *gomba* < szláv **gqba*, *korong* < szláv **krqgъ*), továbbá e nyelvjárásban – átmeneti déli szláv – nyugati szláv jellege folytán – a *vy-* igekötő megléte is biztosra vehető (vö. Zoltán 2013).

Králik etimológiája egy ponton igényel némi korrekciót. Szlovák kollégánk ugyanis úgy véli, hogy már a középkorban lennie kellett egy *vizsga*¹ ‘nemesfémek tűzpróbája’ főnévnek, amelyből képezték volna a kezdetben ‘<nemesfém> tűzpróbának alávet’, majd egyszerűen ‘ellenőriz’ jelentésű *vizsgál* igét, majd ebből jött volna létre elvonással az újabb keletű *vizsga*² melléknév, illetve főnév. Ebben az esetben a *vizsga*¹ közvetlen forrása valamely a **vyžegti/vyžigati* igéből képzett szláv deverbális főnév (**vyžega*/**vyžbga*/**vyžiga* ‘kiégés, kiégetés’) lenne, ilyenek azonban csak a távoli nagyoroszról mutathatók ki. Ettől függetlenül a magyar *vizsgál* sokkal természetesebb módon levezethető egy szláv **vyžigati* igéből. Számos szláv eredetű igénkben az *-l* csupán honosító képző. Ilyenkor szerepe arra szorítkozik, hogy a jövevényigét a magyar alaktani rendszerbe illessze (*kopati* > *kapál* → *kapa*, *porqčiti* > *parancsol* → *parancs*, *vaditi* > *vádol* → *vád*, *vražiti* > *varázsol* → *varázs*), eközben a *kapa*, *parancs*, *vád* és *varázs* főnevek kétségkívül a magyarban keletkeztek a megfelelő igékből való elvonással, hiszen **kopa*, **porqč(ь)*, **vad(ь)* vagy **vraž(ь)* főnévnek a szlávban nyoma sincs. Ezek az elvonással keletkezett főnevek a magyarban többnyire lényegesen későbből adathatók, mint a megfelelő szlávból átvett jövevényigék, bár van kivétel is: a *kapa* főnév 1395 körül fordul elő először írásban, míg az alapjául szolgáló *kapál* ige csak 1456 körül. Ez azonban nem változtat azon a tényen, hogy a *kapa* a később adatható *kapál* igéhez képest másodlagos (vö. Zoltán 2014). Ösz-

szességében azonban a lényeges előrelépés *vizsga, vizsgál* szavaink eredetének megfejtésében Ľubor Králik érdeme.

IRODALOM

- Bartal, A. (szerk.) 1901, *A magyarországi latinság szótára*. Budapest: Franklin.
- BAS – Горбачевич, К.С. (ред.), *Большой академический словарь русского языка I–*. СПб.: Наука, 2004–.
- Bernštejn – Бернштейн, С.Б. 2005, *Сравнительная грамматика славянских языков*. Москва: МГУ–Наука, 2-е изд.
- Dal’ – Даль, В. *Толковый словарь живаго великорускаго языка I–IV*. Санкт-Петербург – Москва: Вольф, 1880–1882, 2-е изд.
- ESUM – Мельничук, О.С. (гол. ред.), *Етимологічний словник української мови I–*. Київ: Наукова думка, 1982–.
- EtSISJ – Havránek, V. (red.), *Etymologický slovník slovanských jazyků: Slova gramatická a zájmena I–II*. Praha: Academia, 1973–1980.
- EWUng – Benkő, L. (Hrsg.), *Etymologisches Wörterbuch des Ungarischen I–III*. Budapest: Akadémiai Kiadó, 1993–1997.
- ÈSRJa – Шанский, Н.М. (ред.), *Этимологический словарь русского языка III–*. Москва: МГУ, 1963–.
- ÈSSJa – Трубачев, О.Н. (ред.), *Этимологический словарь славянских языков: Пра-славянский лексический фонд I–*. Москва: Наука, 1974–.
- HASz – *Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika I–XXIII*. Zagreb: Jugoslavenska Akademija Znanosti i Umjetnosti, 1880–1976.
- Janurik, T. 2009, *Magyar képzőszótár: A mai magyar köznyelv képzőváltozatai*. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Károli, G. (ford.) 1590, *Szent Biblia az az: Istennec ő es wy testamentvmanac prophétác es apostoloc által meg iratott fent könyvei I–II*. Visolban.
- Komjáti, B. (ford.) 1533, *Epistolæ Pavli lingua Hvngarica donatæ. Az zenth Paal leueley magyar nyeluen. Vietor, Cracouię*. [Faksimile: Mezey, A. (szerk.) 2013, Budapest: Idea Fontana Kft. – Magyarok Nagyasszonya Ferences Rendtartomány.]
- Králik, Ľ. 2014, *Ungarisch vizsga, vizsgál: Versuch einer slawischen Etymologie. Studia Etymologica Cracoviensia* 19, 205–210.
- Mitrák, S. / Митраць, А. 1881, *Orosz–magyar szótár / Русско-мадьярскій словарь*. Ungvár / Унгварь: Kiadja a szerző / Издание составителя.
- MSzFgrE – Lakó, Gy. (főszerk.), *A magyar szókincs finnugor elemei I–III, Szómutató*. Budapest: Akadémiai Kiadó, 1967–1978, 1981.
- Nagy, B. 1998, *Van-e arany a magyar földben?* In: *Természet Világa* II. különszám: Geológia. <<http://www.termeszetvilaga.hu/kulonsz/k982/arany.html>> (2014.07.20.)
- Ogrin, M. (ed.) 2007, *Brižinski spomeniki / Monumenta Frisingensia / The Freising Manuscripts*. Ljubljana: Institute of Slovenian Literature and Literary Studies ZRC SAZU. <<http://nl.ijs.si/e-zrc/bs/>> (2014.07.19.)

- Péter, M. 1966, Заметки о приставках *yu-* и *iz-* в славянских языках: К постановке вопроса. *Studia Slavica Hung.* 12, 345–354.
- Péter, M. 2005, *Избранные статьи по русскому языку*. Budapest: ELTE Ukrán Filológiai Tanszék – Argumentum. (= Bibliotheca Baltoslavica Budapestiensis I.)
- PSZ – Сперанский, М.М. (ред.), *Полное собрание законов Российской империи I–XLV*. Санкт-Петербург, 1830.
- SDR – Аванесов, Р.И. (ред.), *Словарь древнерусского языка (XI–XIV вв.) I–*. Москва: Наука, 1988–.
- Shevelov, G. Y. 1979, *A historical phonology of the Ukrainian language*. Heidelberg: Winter.
- SJS – Kurz, J. – Hauptová, Z. (hlav. red.), *Slovník jazyka staroslověnského / Lexicon linguae palaeoslovenicae I–IV*. Praha: Academia–Euroslavica, 1966–1997.
- ŚJP – Doroszewski, W. (red.), *Słownik języka polskiego I–XI*. Warszawa: PWN, 1958–1969.
- ŚStp – Urbańczyk, S. (red.), *Słownik staropolski I–XI*. Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk–Łódź: Ossolineum, 1953–2002.
- SRJa11–17 – Бархударов, С.Г. (ред.), *Словарь русского языка XI–XVII вв. I–*. Москва: Наука, 1975–.
- SRJa18 – Сорокин, Ю.С. (ред.), *Словарь русского языка XVIII века I–*. Ленинград/Санкт-Петербург: Наука, 1984–.
- SRNG – Филин, Ф.П. – Сороколетов, Ф.П. (ред.), *Словарь русских народных говоров I–*. Ленинград/Санкт-Петербург: Наука, 1965–.
- Stieber, Z. 1969, *Zarys gramatyki porównawczej języków słowiańskich: Fonologia*. Warszawa: PWN.
- StslSl – Цейтлин, Р.М. – Вечерка, Р. – Благова, Э. (ред.), *Старославянский словарь*. Москва: Русский язык, 1994.
- SUM – Білодід, І.К. (ред.), *Словник української мови I–XI*. Київ: Наукова думка, 1970–1980.
- SUM16–17 – Гринчишин, Д. (ред.), *Словник української мови XVI – першої половини XVII ст. I–*. Львів: НАНУ Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича, 1994–.
- Szabadváry, F. 1998, *A magyar kémia művelődéstörténete*. Budapest: Mundus.
- SzófSz – Bárczi, G. *Magyar szófejtő szótár*. Budapest: Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, 1941.
- TESz – Benkő, L. (főszerk.), *A magyar nyelv történeti-etimológiai szótára I–IV*. Budapest: Akadémiai Kiadó, 1967–1984.
- Тумченко – Тимченко, Е. (ред.), *Історичний словник українського язика II1–2*. Харків–Київ: Держ. вид-во України – Українська радянська енциклопедія, 1930–1932.
- URS – Кириченко, І.М. (гол. ред.), *Українсько-російський словник I–VI*. Київ: Вид-во АН УРСР, 1953–1963.
- Varjas, B. (kiad. és bev.) 1943, *XVI. századi magyar orvosi könyv*. Kolozsvár: Erdélyi Tudományos Intézet.
- VarsóiSz – Karłowicz, J. – Kryński, A. A. – Niedźwiedzki, W. (red.), *Słownik języka polskiego I–VIII*. Warszawa, 1900–1927.

- Zoltán, A. 2013, Legrégibb szláv jövevényszavaink szláv dialektológiai háttéréhez. In: Forgács, T. – Németh, M. – Sinkovics, B. (szerk.), *A nyelvtörténeti kutatások újabb eredményei VII*. Szeged: SZTE Magyar Nyelvészeti Tanszék, 193–198.
- Zoltán, A. 2014, Einige Bemerkungen zur Lubor Králik's slawischen Etymologie vom ung. *vizsga*, *vizsgál*. *Studia Etymologica Cracoviensia* 19, 211–213.
- Želechovs'kyj – Желеховский, С. / Żelechowski, E. [a 2. kötet szerzői: Желеховский, С. – Недільський, С. / Żelechowski, E. – Niedeński, S.], *Малоруско-німецький словар: Ruthenisch-deutsches Wörterbuch I-II*. Львів / Lemberg: 3 друкарні тов. им. Шевченка / Druckerei des Szewczenko-Vereines, 1886.

РЕЗЮМЕ

К этимологии венг. *vizsga* ‘экзамен’

В статье приводится дополнительная аргументация в пользу этимологии Любора Кралика (2014), согласно которой венг. *vizsga* ‘экзамен’ восходит в конечном счете к слав. **vyžigati* ‘выжигать; испытать, проверять огнем (о золоте, серебре)’, а также уточняется, что первоначально в венгерском языке славянский глагол дал также глагол – *vizsgál* ‘испытать, исследовать, обследовать’, а существительное *vizsga* ‘экзамен’ появилось в более позднее время как обратный дериват от заимствованного славянского глагола.